

Kultur och
fritidsnämnden

Yttrande över remiss- Eskilstunas kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet 2017-2021

Förslag till beslut

Yttrande godkännes och översändes till kommunstyrelsen

Sammanfattning

Eskilstuna kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet är ett styrdokument för hela kommunkoncernen och utgår från den nationella folkhälsopolitiken med mål, rapporten *Hur mår barn och unga i Eskilstuna*, geografiska områdsanalyser över Eskilstuna kommun samt SKLs rekommendationer och åtgärder för att stärka den sociala hållbarheten och minska skillnaderna i hälsa. Planen föreslår tre fokusområden för jämlik hälsa och social uthållighet, *En bra start i livet för alla flickor och pojkar*, *Jobb och utbildning och Hälsöfrämjande och hållbara miljöer*.

Kultur- och fritidsnämnden ser att det är svårt att utifrån planens nuvarande utformning och skrivningar att implementera den i verksamheterna. Nämnden upplever att planen behöver omarbetas för att stärka den röda tråden, formulera SMARTA mål samt peka ut ansvariga nämnder och/eller bolag för samordning av insatser som föreslås.

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över Eskilstunas kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet den 5 september 2016.

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". För att underlätta arbetet med att uppnå målet har en samlad målstruktur med elva målområden utvecklats. Eskilstuna kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet utgår från det nationella målet och målområden. Planen utgår även från resultaten i rapporten "Hur mår barn och unga i Eskilstuna – en lägesrapport om folkhälsa 2015 samt områdesanalyser över Eskilstuna kommun. En annan viktigt

utgångspunkt är SKLs rekommendationer och åtgärder för att stärka den sociala hållbarheten och minska skillnaderna i hälsa.

I planen finns det en beskrivning om hälsans bestämningsfaktorer och det är dem som påverkar individens psykiska och fysiska hälsa och i förlängningen skillnaderna mellan olika individers hälsotillstånd. Variabler så som utbildningsnivå, sociala och ekonomiska villkor (kapital), möjligheten till delaktighet och inflytande och geografiska faktorer påverkar individers hälsa både positivt och negativt.

Kommunen har genom sitt generella välfärdsuppdrag en stor möjlighet att påverka många av de faktorer som bidrar till en jämlik och god folkhälsa. Grunden för kommunens folkhälsoarbete utförs i det generella välfärdsuppdraget som sker genom skola, vård och omsorg. Arbetet med folkhälsa ska ske genom att verksamheter arbetar med generella åtgärder, aktiviteter och insatser för att omfatta breda grupper. Men kommunen behöver samtidigt anpassas insatser och åtgärder i omfattning och utformning utifrån vilka behov som olika invånare har. Utöver det behöver kommunen (beskrivs i texten som välfärdssystemet) göra särskilda insatser för de grupper som har större risker för att drabbas av ohälsa. Man behöver kompensera så att de bakomliggande orsakerna inte leder fram till sämre hälsa.

Det övergripande målet för Eskilstuna kommuns arbete med jämlik folkhälsa och social uthållighet är *att hälsoläget förbättras och att skillnaderna i hälsa minskar mellan olika grupper och områden i Eskilstuna.*

Under Perioden 2017-2021 är fokusområden för jämlik folkhälsa och sociala uthållighet:

- En bra start i livet för alla flickor och pojkar
- Jobb och utbildning
- Hälsöfrämjande och hållbara miljöer

Till varje fokusområde följer åtgärder, aktiviteter och insatser.

I anslutning till remissen fick nämnden med frågeställningar kring dokumentens begriplighet och om planen är meningsfull utifrån den kontext som nämndens verksamheter verkar i.

Kultur-och fritidsnämndens yttrande

Eskilstunas kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet

Kultur- och fritidsnämnden är i positiv till att det finns en plan vars ambition är att stärka arbetet för jämlik hälsa och social uthållighet. Nämnden ser mycket positivt att *En bra start i livet för alla flickor och pojkar* är ett fokusområde och att fysisk aktivitet är ett ämne som planen berör och förstärker i relation till god folkhälsa.

Kultur- och fritidsnämnden ser att det är svårt att utifrån planens nuvarande utformning och skrivningar att implementera den i verksamheterna. Nämnden

upplever att den röda tråden genom planen saknas. Kopplingen mellan övergripande mål, fokusområden, huvudstrategier och vidare till anvisningar behöver förstärkas. Nämnder eftersöker så kallade SMARTA mål med en tydligare koppling till de 11 målområden på nationell nivå. Planen bör därför omarbetas.

Nämnden önskar tydligare sortering mellan begreppen *jämlika folkhälsa* och *social uthållighet*. Hur förhåller sig de till varandra i relation till den strategiska inriktningen? Nämnden har uppfattningen att folkhälsa är en av delarna för att uppnå social uthållighet men inte det enda.

Nämnden saknar kopplingen till andra planer vars gränssnitt finns till jämlik folkhälsa t ex handlingsplan för idrott och kultur. Vilka intentioner och mål från plan för jämlik folkhälsa ska konkretiseras och förtydligas i handlingsplaner för idrott och kultur?

Planen har ett mycket starkt perspektiv på staden och centrumnära områden, nämnden efterfrågar ett bredare perspektiv som även tar in landsbygden och tätorter utanför centrumkärnan.

I fokusområdena för jämlik folkhälsa och sociala uthållighet: *En bra start i livet för alla flickor och pojkar, Jobb och utbildning och Hälsofrämjande och hållbara miljöer* saknar insatser utpekade ansvariga nämnder och bolag. Kultur- och fritidsnämnden ser att det finns en risk att det är svårt att samordna, implementera och följa upp planen om ansvaret finns gemensamt hos alla nämnder och bolag. Planen skulle stärkas om det fanns en utpekad nämnd eller bolag som hade samordningsansvar för de insatser och aktiviteter som planen tar upp.

Under fokusområde *En bra start i livet för alla flickor och pojkar* önskar nämnden att följande förändringar genomförs i texten:

- att "Föräldrar" byts ut till "vårdnadshavare" i punkt två.
- att insatsen "Utveckla arbetssätt för att möta behovet av nyanlända och deras familjer samt behoven hos elever som behöver extra anpassningar och särskilt stöd" i punkt fyra omformuleras till "utveckla arbetssätt inom kommunkoncernens olika verksamheter för att möta nyanländas behov".
- att insatsen "jämlikt kultur- och fritidsutbud för alla barn och ungdomar är grundläggande för hälsofrämjande insatser och förebyggande insatser" i punkt fem omformuleras till "jämlikt kultur- och fritidsutbud för alla barn och ungdomar är grundläggande för hälsofrämjande insatser och främjande insatser".

Under fokusområde *En bra start i livet för alla flickor och pojkar* ser nämnden att insatsen i punkt tre avseende att genomföra barnkonsekvensanalyser av kommunala beslut bör ske inför beslut och inte efter. Nämnden vill även betona att det är ett resurskrävande arbete att inför beslut genomföra barnkonsekvensanalyser och efterfrågar ett stöd inför vilka beslut som det är prioriterat att genomföra barnkonsekvensanalyser.

Under fokusområde *En bra start i livet för alla flickor och pojkar* ställer sig nämnden frågade till begreppet ”organiserade mötesplatser” i punkt sex, vad innebär det i relation till nämndens mötesplatser? I avsnittet begrepp och definitioner saknas en definition av ”organiserad mötesplats”.

Under fokusområde *En bra start i livet för alla flickor och pojkar* önskar nämnden ett förtydligande i punkt sju om vilka som ska säkra kompetensen och kunskapen om de ojämlika villkoren samt vem eller vilka som ska ta fram handlingsstrategier för barn och unga i ekonomiskt utsatta hushåll och vad de ska innehålla. Forskning visar på att flickor och pojkar i områden med längre socioekonomisk status inte tar del av fritidsutbudet i lika stor utsträckning som flickor och pojkar i ekonomiskt välmående områden. Nämnden ser att en meningsfull fritid är ett mycket viktigt område som dessa handlingsplaner bör innehålla.

Under fokusområde *Hälsofrämjande och hållbara miljöer* önskar nämnden ett förtydligande av punkt fyra som avser möteplatser. Vad innebär formuleringen: ”Mötesplatser kan skapa delaktighet, samverkan, fånga upp behov samt nå grupper som är svåra att nå. Skapa förutsättningar för hälsosamma val via organiserade mötesplatser genom att erbjuda hälsofrämjande aktiviteter, för olika målgrupper, utifrån behov”. Nämnden tolkar det som om att det ska fortsätta ske hälsofrämjande aktiviteter på dess mötesplatser, men ställer sig återigen frågande till begreppet *organiserade mötesplatser*.

Det finns ett behov att göra språkliga korrigeringar samt att göra texten mer tillgänglig, framförallt i inledningstexten och avsnittet *Fokus – jämlik folkhälsa och social uthållighet*. I avsnittet Fokus – jämlik folkhälsa och social uthållighet ställer nämnden sig frågande till skrivningarna i texten. Å ena sidan styrs hälsan av faktorer (hälsans bestämningsfaktorer) så som utbildningsnivå, social och ekonomiska villkor, kön, trosuppfattning och å andra sidan beror skillnader i hälsa inte i första hand på biologiska eller individuella förklaringar utan har sina orsakar i livsvillkor som kvinnor, män, flickor och pojkar lever under. Resonemanget behöver tydliggöras och klargöras. Det är svårt att följa resonemanget och hur det i förlängningen hänger ihop med fokusområdena.

Medarbetare från förvaltningen som har deltagit i workshops ser inte att den inputen som har lämnas vid dessa tillfällen eller genom nätverket för folkhälsa har bejakats i förslaget.

Anvisningar – jämlik folkhälsa

Kultur – och fritidsnämnden anser att anvisningarna är bra formulerade med stödfrågor, exempel och en handlednings om visar alla steg i processen. Det skulle vara ett bra stöd för att få genomarbetade beslutsunderlag att ta ställning till. Arbetet med att genomföra alla steg och samla in önskvärd data är dock mycket resurskrävande, både vad det gäller tid och personal. Utifrån de resurser som nämnden har idag är det i praktiken inte möjligt att genomföra kartläggningar och analyser på den nivån som anvisningar eftersträvar och samtidigt bedriva

verksamhet utifrån kärnuppdraget.

Sammanfattningsvis håller plan för jämlik hälsa och social uthållighet en mycket hög ambitionsnivå. Kultur- och fritidsnämnden önskar att det skulle framkomma hur insatser som planen lyfter fram ska prioriteras i relation till insatser, åtgärder och aktiviteter i andra styrande dokument som gäller för hela kommunen eller kommunkoncernen.

Förslag till kommunstyrelsen

Eskilstunas kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet återremitteras för omarbetning till kommunledningskontoret

Finansiering

Kultur- och fritidsnämnden ser att det kan tillkomma kostnader kopplat till att genomföra verksamhetsanalyser. Kostnader kan tillkomma för kompetensutveckling, insamling av datamaterial och administrativt stöd.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

En plan för jämlik hälsa och social uthållighet bidrar till att kommunen ska nå målet om social uthållighet. En bättre samordning och tydligt ansvar har också potential att leda till en effektivare verksamhet och att få en större utväxling av kommunens gemensamma resurser.

KULTUR-OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN

Eva Königsson
Förvaltningschef

Sara Nordlund
Förvaltningsstrateg

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen